

ТУРЫЗМ, РАМЕСНІЦТВА, ВЫТВОРЧАСЦЬ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Гэты фестываль па ручным кашэнні балот і задумваўся як акцыя, што зверне ўвагу на праблему захаванасці балота і яго насельнікаў. Вяртлявая чаротаўка ды іншыя віды яе крылатых таварышаў становяцца часам ледзь не галоўнымі героямі такіх свят. Ім прысвячаюцца адмысловыя стэнды, тэматычныя прагляды, электронныя і друкаваныя альбомы. І, вядома, фэст — найперш магчымасць успомніць дзедува касу. Спрадвечны спосаб касьбы прыцягвае на свята многіх людзей. Памятаю, як на першых фестывалях, больш за дзесяць гадоў таму, на балота прыходзілі сталыя мужчыны з суседніх вёсак, каб паглядзець на звычайную сялянскую працу. Адзін з іх сказаў тады мне тое, што помніцца да гэтай пары: «Найлепшая касьба — гэта калі косіш і душа радуецца». Цяпер і ў вёсках засталася зусім мала аматараў касы і такіх знаўцаў інструмента, якім быў герой Якуба Коласа ў «Новай зямлі». Памятаецца: «Другі хутчэй бы выбраў жонку, чым дзядзька добрую касу»? Сёння ў сельскай мясцовасці, на жаль, характэрны гук травы, што кладзецца ў пракосы пад вострым лязом, даўно растварыўся згубіўся пад гулам трымераў. А названы фестываль дае магчымасць успомніць спрадвечныя клопаты беларусаў. Адным з галоўных раней была менавіта касавіца. Пра яе падрыхтоўку,

саму работу, касцоў не раз раскажвалі ўдзельнікі самадзейных гуртоў, якія абавязкова прыежджаюць на фестываль. Фэст арганізаваў заказнік «Спораўскі», абапіраючыся на традыцыі мясцовасці, якія тут даўно склаліся і перадаюцца з пакалення ў пакаленне.

ЗЕМЛЯРОБЫ-ПЕРШАПРАХОДЦЫ

Традыцыйнай каштоўнасцю для тутэйшых жыхароў заўсёды быў дабрабыт, які ствараецца ўласнай працай. Такіх людзей можна знайсці ў кожным з пералічаных сельсаветаў, як і ў суседніх з імі.

У Спораве, якое дало назву і заказніку, і фестывалю гумару «Спораўскія жарты», і іншым мясцовым славуцасцям, адчуваюцца наступствы ўрбанізацыі. Людзей становіцца менш, дзечі вяскоўцаў асядаюць у гарадах. Ва ўсім Споравым сельсавете, паводле слоў старшыні выканкама **Аляксандра МАРТЫСЕВІЧА**, жыве зараз крыху больш за паўтары тысячы чалавек. Асноўная частка працаздольных людзей занята на мясцовым сельгаспрадпрыемстве, іншыя працуюць у лясніцтве, на меліярацыі, на аб'ектах сацыяльна-культурнага прызначэння, у арандатара на возеры. У самой вёсцы Споравы, напрыклад, няма ніводнага прыватнага прадпрыемства, ніхто нават не спрабаваў распачынаць сваю справу да нядаўняга часу.

Але ж, на шчасце, ёсць людзі, якія хочуць працаваць на зямлі,

На берэзе Ясельды.

ствараць дабрабыт сям'і. Сваёго кшталту першапраходцамі можна назваць Наталлю і Васіля Шчурко. Два гады таму яны ўзялі тры гектары зямлі і заняліся вырошчваннем ягад — эксперыментуюць з малінамі і клубніцамі. Цікава, што раней Васіль ездзіў на заробкі ў Расію, працаваў на будоўлях. З часам такая работа надакучыла: у вечных раз'ездах, харчаванне ўсухмятку... Вырасціў паспрабаваць свае сілы дома, на ўласным кавалку зямлі. І няхай для пачатку яны з жонкай арганізавалі рабочыя месцы толькі для сябе (праўда, у сезон наймаюць зборшчыкаў з ліку беспрацоўных), але з нечага трэба было пачынаць. Яны рызыкнулі, і ў іх многае атрымалася. Вось гэтым людзям сапраўды была б вельмі дарэчы дапамога, якую анансавала новая ініцыятыва, тым больш што цяжкасці, якія ўзніклі ў новых земляробах, цалкам датычыліся рэалізацыі прадукцыі. А калі такіх гаспадароў будзе некалькі, ім дапамогуць аб'яднацца, каб разам знайсці вырашэнне праблем. Дасягнуць апошняга стане лягчэй пры падтрымцы пэўнай структуры.

ЖЫВЁЛАВОД І ПРАДПРЫМАЛЬНІК

Як паведаміў старшыня **Стрыгінскага сельскага Савета Іван КРАГЕЛЬ**, на іх тэрыторыі прадпрыемств, ініцыятыўных людзей хапае. Напрыклад, нядаўна Дзмітрый Манюк, малады чалавек, які атрымаў профільную адукацыю, вырашыў заняцца сельскай

гаспадаркай самастойна. На падворку Дзмітрыя ўжо ўтрымліваецца дзятка кароў, ёсць авечкі, дамашняя птушка, участак зямлі для асабістай падсобнай гаспадаркі.

У тэлефоннай размове Дзмітрый раскажаў, што невялікі стабільны прыбытак атрымлівае ад здачы малака, але хацеў бы пашыраць і развіваць гаспадарку. Пра магчымы ўдзел у праекце ведае, пакінуў сваю заяўку ў сельскім выканкаме, гатовы паўдзельнічаць ў конкурсе на грант.

Дзмітрый Жуковіч, выхадзец з вёскі Перасудавічы Стрыгінскага сельсавета, — больш вопытны прадпрымальнік. Дзмітрый Уладзіміравіч мае бізнес у горадзе, але і малую радзіму не забывае. У яго роднай вёсцы некалькі гадоў таму закрылі магазін. Людзей стала абслугоўваць аўтакрама, а памяшканне стаяла без справы. Прадпрымальнік узяўся за аднаўленне будынка, зрабіў належны рамонт, добраўпарадкаваў тэрыторыю. Словам, зрабіў цацачку з таго магазіна і адкрыў гандлёвы аб'ект для людзей.

— Вёска Перасудавічы невялікая, але гандлёвы пункт рэнтабельны, — сказаў Дзмітрый Жуковіч. — Мы сочым за попытам, абнаўляем асартымент, не накручваем цэны, у выніку маем пакупнікоў не толькі са свайго вёскі, але і з суседніх населеных пунктаў, да нас і гараджане па пакупкі заязджаюць.

Прадпрымальнік нядаўна ўзяў яшчэ некалькі пустыючых участкаў зямлі, мае намер адкрыць у роднай вёсцы невялікую вытворчасць

ды іншыя аб'екты сацыяльнага прызначэння. Планы, сапраўды, вялікія, і Дзмітрый Уладзіміравіч, як той казаў, дзвюма рукамі за рэалізацыю аб'яўленых праектаў, накіраваных на разняволенне ініцыятывы мясцовага насельніцтва, актыўны ўдзел людзей у развіцці рэгіёна.

ЦЭНТРЫ РАЗВІЦЦЯ І КОНКУРС ПРАПАНОЎ

Ужо адбылося некалькі канферэнцый па названай тэме. На апошняй за круглым сталом сустрэліся каардынатары праграмы і кіраўнікі раённай ды мясцовай улады. Як паведаміла **каардынатар праекта «Ландшафна-арыентаванае развіццё сельскіх тэрыторый даліны ракі Ясельды пры ўдзеле мясцовага насельніцтва» Алена АПОЛЬКА**, яго рэалізацыя на Бярозаўшчыне пачынаецца з ацэнкі патэнцыялу развіцця прадпрыемства на тэрыторыі названых сельсаветаў і стварэння сістэмы кіравання экарэгіёнам. У цэнтрах развіцця, якія будуць створаны ў кожным сельсавете, жыхарам дапамогуць распрацаваць свае мясцовыя ініцыятывы. Там чакаюць людзей, зацікаўленыя развіццём турызму, рамесніцтва, удасканаленнем сферы паслуг, вытворчасці і арганічнага земляробства, а таксама тых, хто прапануе праекты па захаванні прыроднай і гістарычна-культурнай спадчыны рэгіёна. Далей на конкурснай аснове будуць выбраны лепшыя прапановы, на рэалізацыю якіх выдзелена 280 000 еўра. Усе вышэйпералічаныя гаспадары, работнікі, прадпрымальнікі могуць прэтэндаваць на ўдзел.

На канферэнцыі ў студзені ішла гаворка пра тое, што праз тры гады ў даліне ракі Ясельды жыццё павінна змяніцца. Там з'явіцца новыя віды бізнесу, арыгінальныя брэндзі і прадукцыя з мясцовай сыравіны, вырасце попыт на турыстычныя паслугі, з часам будуць аказваць новыя віды паслуг. Усё гэта стане рэальнасцю, калі людзі возьмуцца і зрабюць. Падтрымка цалкам рэальная.

**Святлана ЯСКЕВІЧ.
Фота Валерыя КАРАЛЯ.**

На «Спораўскіх сенакосах».

Культасвета

Гісторыя пад адкрытым небам

Афіцыйна выставачны праект «Рартэты Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь» пачне працаваць з 3 чэрвеня, але маляўнічыя банеры з выявамі гісторыка-культурных каштоўнасцяў нашай краіны ўжо з'явіліся на агароджы сталічнага парка Чалюскінцаў.

Іх 70, і, канешне, гэта вельмі мала для таго, каб адлюстравалі ўсе багацце і непаўторнасць нацыянальнай культурнай спадчыны. Таму на здымкі трапілі «самыя-самыя» рэдкія і каштоўныя прадметы з фондаў усіх пяці філіялаў гістарычнага: музеяў сучаснай беларускай дзяржаўнасці, гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, гісторыі беларускага кіно, прыроды і экалогіі, Дома-музея І з'езда РСДРП. На выстаўцы пад адкрытым небам можна ўбачыць і прачытаць на беларускай, рускай і англійскай мовах пра традыцыйныя ўборы і слукі паясы, прадметы рэлігійнага культу, мастацкія палотны, у тым ліку партрэты знакамітых дзеячаў Беларусі, музычныя інструменты і зброю, манеты і ўзнагароды, узоры народных промыслаў і раместваў, старадаўнія кнігі...

— Выбраючы экспанаты для гэтага праекта, мы стараліся максімальна поўна прад-

ставіць розныя музейныя калекцыі і самыя цікавыя, рэдкія і каштоўныя рэчы з фондаў, — гаворыць дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея **Павел САПОЦЬКА**. — На кожным банеры прадстаўлена некалькі экспанатаў, так што агульную іх колькасць на выстаўцы можна смела памнажаць на чатыры. А ў перспектыве, канешне, было б здорава, каб людзі, якія ўбачаць гэты выставачны праект, зацікавіліся і прыйшлі памнажаць і паглыбляць свае веды пра гісторыка-культурную спадчыну Беларусі ўжо непасрэдна ў музей, на нашы пастаянныя і часовыя экспазіцыі.

Нагадаем, агароджа парка культуры і адпачынку імя Чалюскінцаў у Мінску далёка не ўпершыню становіцца выставачнай пляцоўкай. Цяперашняя маштабная экспазіцыя, аўтарамі якой выступілі Алег Лукашэвіч, Аляксандр Аляксеў, Алег Ладзісаў і Дар'я Аўчыннікава, прадстаўлена пры падтрымцы Міністэрства культуры і Мінскага гарвыканкама. Планаецца, што працаваць — даступна і цалкам бясплатна для ўсіх наведвальнікаў — выстаўка будзе як мінімум на працягу года.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

На сцэне

«КАРАЛЯ ЛІРА» КУПАЛАЎСКАГА ТЭАТРА ПАКАЖУЦЬ АНЛАЙН

Адну з галоўных тэатральных прэм'ер гэтага своеасаблівага сезона — спектакль па слаўтай шэкспіраўскай трагедыі «Кароль Лір» Мікалая Пінігіна — сёння можна будзе паглядзець анлайн. Пастаноўка рыхтавалася як адна з ключавых падзей сомага сезона Купалаўскага тэатра. Па сутнасці, яна такой і стала, але паколькі праз каранавірус пакуль не можа паказвацца глядачу традыцыйным чынам, відэасэрвіс **VOKA** забяспечыць яе анлайн-трансляцыю.

Гэта будзе чарговым мерапрыемствам у гонар юбілею Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы — якія часы, такія і святкаванні. Прэм'ера спектакля адбылася 26 снежня мінулага года, і пастаўлены мастацкім кіраўніком Купалаўскага Мікалаем Пінігіным «Кароль Лір» выклікаў рэзананс.

Галоўную ролю наравістага Ліра тут іграе Віктар Манаеў. Па сюжэце кароль, перад тым як адысці ад улады, раздзяляе каралеўства паміж дзвюма дочкамі, а трэцюю, любімую, высылілае з краіны, бо тая адмовілася апісаць сваю да бацькі любоў.

З акта самадурства Ліра пачынаюцца інтэрыгі, страсці і вар'яцтва. Ролі дачок у трансляцыі выконваюць Вікторыя Чаўлытка, Валянціна Гарцуева і Марта Голубева.

Гэтая трагедыя Шэкспіра на купалаўскай сцэне была пастаўлена ўпершыню. Для яе сцэнічнага ўвасаблення быў узяты пераклад Юркі Гаўрука. Варта адзначыць і ўбачыць сцэнаграфію і касцюмы спектакля, падрыхтаваныя мастачкай Кацярынай Шымановіч.

Паказ «Каралі Ліра» ў прамым эфіры адбудзецца а сёмай гадзіне сёння, 29 мая, на сайце voka.tv альбо ў мабільнай праграме VOKA.

Вольга МІЦКЕВІЧ.